ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਨ

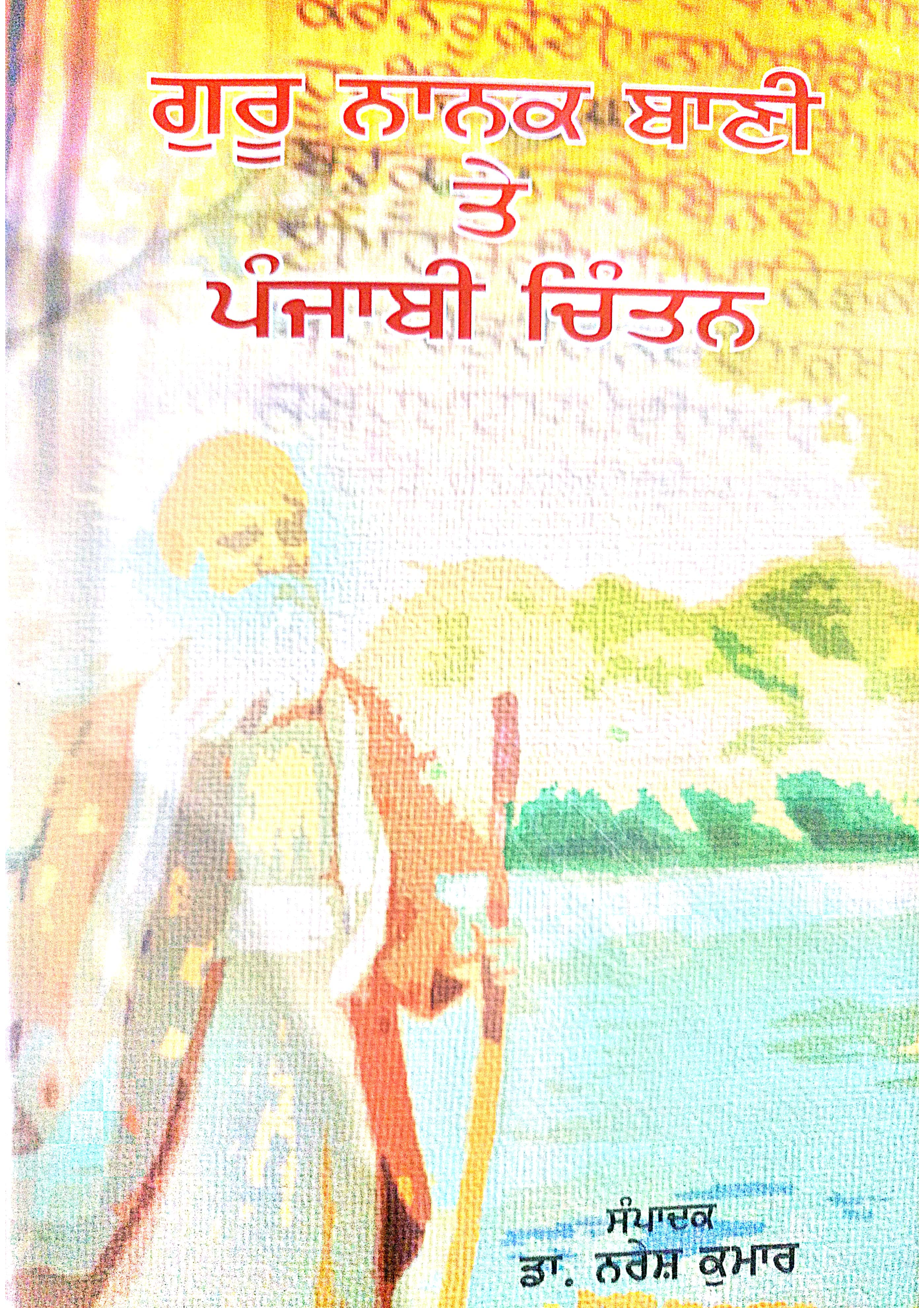

ਸੰਪਾਦਕ
ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਇਸੇ ਕਲਮ ਤੋਂ :

- *ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ : ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਸਿਰਜਣਾ* (2006)
- *ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ* (2012)

ਸੰਪਾਦਨ :

- **ਕੁਸੈਲਾ ਸੱਚ (ਸ਼ਾਇਰੀ ਉਗਰਸੈਨ ਹੁਸੈਨੀ)** (2015)
- **ਪਰਵਾਸੀ ਸਹਿਤਕਾਰ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ : ਰਚਨਾ ਤੇ ਸੰਵਾਦ** (2015)
- **ਅਮਲਤਾਸ (ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ)** (2015)
- **ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੜਕਨਾਮਾ ਦੀ ਨਾਵਲਕਾਰੀ : ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ** (2015)
- **ਜਗਦੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ ਦਾ ਰੰਗਮੰਚ ਸੰਸਾਰ** (2019)
- **ਕਲਾਮ ਮੇਲਾ ਰਾਮ ਤਾਇਰ** (2019)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਧੀਨ :

- **ਕੁੰਭ, ਕੁਭਕਾਰ ਤੇ ਕੁੰਭਕਾਰੀ**

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ
ਤੇ
ਪੰਜਾਬ ਚਿੰਤਨ

ਸੰਪਾਦਕ :
ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
4177, ਅਰਬਨ ਇਸਟੇਟ, ਫੇਸ 11
ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਇੰਡੀਆ

GURU NANAK BANI TE PUNJABI CHINTAN

Edited by

DR. NARESH KUMAR
Post Graduate Punjabi Department,
Baring Union Christian College, Batala
(M) 098788-89269
E-mail : nareshaman2002@yahoo.co.in

Published By :

Sarbat Da Bhala Charitable Trust (Regd.)
4177 Urban Estate, Phase 11
Patiala, Punjab, India

ISBN 978-81-943116-5-2

© ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2019

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
4177, ਅਰਬਨ ਇਸਟੇਟ, ਫੇਸ 11
ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਇੰਡੀਆ

ਛਾਪਕ :

ਪ੍ਰਿੰਟਵੈੱਲ, 146 ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਫ਼ੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ
550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ
ਨੂੰ
ਸਮਰਪਿਤ

—o—

ਫਿਰ ਉਠੀ ਆਖ਼ਿਰ ਸਦਾ ਤੌਹੀਦ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸੇ।
ਹਿੰਦ ਕੋ ਇਕ ਮਰਦਿ ਕਾਮਿਲ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਖ਼ਾਬ ਸੇ।

(ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ)

—o—

ਤਤਕਰਾ

ਮੁੱਢਲੇ ਸ਼ਬਦ —ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ (ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ) 9

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਨ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ —ਡਾ. ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ 11

ਭੂਮਿਕਾ —ਸੰਪਾਦਕ 13

- ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ 17
  —ਮੌਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੁਸ਼ਤਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ)
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 21
  —ਬਾਵਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ
- ਜਪੁ ਜੀ ਦੀ ਮਹੱਤਾ 43
  —ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਸ਼ਨ 58
  —ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ 83
  —ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਜੀਵਨ 102
  —ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ
- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ (1469 ਤੋਂ 1539 ਈਸਵੀ) 109
  —ਲਾਲ ਸਿੰਘ
- ੧ਓ ਸਤਿਨਾਮੁ 125
  —ਉਸ਼ੋ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਪੁ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਰਹੱਸ 155
—ਪ੍ਰੋ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

• ਬਾਬਰਵਾਣੀ 167
—ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

• ਫ਼ਰੀਦੋਂ ਨਾਨਕ, ਨਾਨਕੋਂ ਫ਼ਰੀਦ 189
—ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਯਦ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ 199
—ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 207
—ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ 227
—ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੁਰ 237
—ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰ

• ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀ 243
—ਡਾ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ

• ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ 255
—ਡਾ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ 263
—ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂਤ 275
—ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ

• ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੰਕੇਤ 295
—ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

- **ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ : ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਹੋਇ** 324
  —ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੱਚ** 340
  —ਪ੍ਰਿੰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
- **ਗੁਰੂ ਮੂਰਤਿ : ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਣ ਵੱਲ** 342
  —ਪ੍ਰੋ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਵੇਦਨਾ** 347
  —ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ 'ਯੁੱਗ-ਬਿੰਬ' ਭਾਸ਼ਾ** 354
  —ਡਾ. ਮਿੰਨੀ ਸਲਵਾਨ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ : ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਾਸਾਰ** 361
  —ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਸੰਬੰਧੀ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਖੋਜ ਕਾਰਜ : ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ** 367
  —ਡਾ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ
- **ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ** 381
  —ਡਾ. ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ
- **ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ 'ਸਿੱਧ ਗੋਸਟਿ' ਦਾ ਧੀਮ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵਿਧਾਗਤ ਅਧਿਐਨ** 392
  —ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ

ਅੰਤਿਕਾ :

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ 403
—ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਸੰਪਾਦਕ

ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰੁੜਦੀ ਜਾਂਦੀ ਖ਼ਲਕਤ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ 550 ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਵ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸਾਕਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ [redacted] ਸਥਾਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ) ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਨ" ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਦਰਜ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਕਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਭੇਂਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ
ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ (ਰਜਿ.)
 # 4177, ਅਰਬਨ ਇਸਟੇਟ, ਫੇਸ 11
ਪਟਿਆਲਾ, ਪੰਜਾਬ, ਇੰਡੀਆ